
Селіванов Анатолій Олександрович,
доктор юридичних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПрН України,
заслужений юрист України

Суспільні інтереси у формуванні правової політики та реалізації функцій держави

Анотація. Наука конституційного права доволі часто звертається до засад суспільного і державного ладу, використовуючи для розвитку теорії застосування права в політичному житті суспільства, що виокремлює у цій проблематиці ключове поняття – «суспільні інтереси», які є головним спрямуванням правової політики і критерієм демократичної побудови взаємовідносин суспільства і держави, забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Доктрина «живої конституції», яка в сучасний період дає можливість наповнити український конституціоналізм новими субстанціями і критеріями рівня суспільного розвитку, звертає увагу на визначальну проблему ролі і місця права у політичному житті, реалізації «конституційних обов'язків» держави та її органів у формуванні нового мислення при розгляді конструктивного втілення інтересів людини і суспільства у правове регулювання суспільних відносин.

Цей процес передбачає поглиблене вивчення проблематики в теоретичному і прагматичному напрямках, дозволяє віднайти нові правові підходи до таких важливих понять, як інтереси людини у взаємозв'язку і залежності від інтересів суспільства та держави. У науковому контексті автор прагне не тільки визначити нові доктринальні позиції, а й досягти з'ясування парадигми, якщо виникають розбіжності у розумінні об'єктивних потреб суспільства й оцінці їх владою. Воля народу за визнанням постулатом повинна стати домінуючою для державного управління, оскільки верховенство влади народу є конституційно обумовленим і визна-

чальним (згідно зі ст.ст. 5 і 19 Конституції України). Від державної влади суспільство імперативно вимагає справедливості у законах, виходячи насамперед з інтересів народу. При цьому важливо, на наш погляд, керуватися доктриною, коли суспільство, як і громадянин, повинно мати власну гідність і захищати її.

Ключові слова: суспільний інтерес, законний інтерес, правова доктрина, конституційне право, політика, закон, права людини, джерело права.

Abstract. The science of constitutional law often refers to the principles of social and state order, using to develop the theory of law in the political life of society, which distinguishes in this issue the key concept – “public interests”, which is the main focus of legal policy and the criterion for the democratic construction of relations between society the state, the protection of the rights and freedoms of human and citizen. The doctrine of the “living constitution”, which in the modern period makes it possible to fill Ukrainian constitutionalism with new substances and criteria of the level of social development, draws attention to the decisive problem of the role of the place of law in political life, the realization of the “constitutional duties” of the state and its bodies in the formation of new thinking when considering the states and its bodies in the formation of new thinking, when considering the constructive implementation of the interests of human and society in the legal regulation of social relations.

This process involves an in-depth study of the issues and theoretical and praxiological directions, allows us to find new legal approaches to such important concepts as the interests of human in the interconnectedness and dependence on the interests of society and states. In a scientific context, the author seeks not only to identify new doctrinal positions, but also to reach a clarification of the paradigm if there are differences in the understanding of the objective needs of society and the assessment of their power. The will of the people according to the recognized postulate should become dominant for the state administration, since the rule of power of the people is constitutionally conditioned and decisive (according to Articles 5 and 19 of the Constitution of Ukraine). From the state power, society imperatively demands justice in the laws, based primarily on the

interests of the people. It is important, in our view, to be guided by the doctrine when, as a citizen, society must have its own dignity and defend it.

Keywords: public interest, legitimate interest, legal doctrine, constitutional law, politics, law, rights, source of law.

I. Суспільство та його інтереси в реаліях панування публічної влади

Коли вчені намагаються у дослідженнях досягти серцевини соціального (правового) явища, вони обирають необхідну для цього методологічну основу і за допомогою методологічних способів, аналітичного інструментарію, використовуючи науково-теоретичний обсяг вже існуючих джерел пізнання теми (мети і завдань), отримують нові знання як результати вивчення предмета соціально-правових відносин. Отже, для науки, таким чином, відкриваються перспективи теоретичного осмислення та подальшого отримання висновків, які дозволять глибше пізнавати проблеми взаємодії, готовність держави та суб'єктів публічної влади сформулювати контури доктрини суспільних інтересів. Ідеться про з'ясування місця і ролі суспільного інтересу, коли наука констатує, що в реаліях життя явно проглядається активний вплив на законодавця щодо розробки нових конституційно-правових норм та актів.

Посилаючись на джерела вивчення сучасного українського суспільства, як це відображено у найбільш авторитетних підручниках, зокрема у «Загальній теорії держави і права», академічних виданнях, наприклад «Малої енциклопедії етнодержавознавства», можна спостерігати і виділяти найбільш досконалі наукові моделі (щодо держави і суспільства), без яких сучасна доктрина залишалася би малозрозумілою за юридичним змістом. Але ми свідомі того, що вже котрий рік українське суспільство існує у реальній ситуації стану війни

з Росією. Український народ, отримавши політичну свободу, зазнає тяжких втрат не тільки у людських ресурсах, а й у всіх сферах свого життя, що без сумніву вказує на реальну загрозу загострення внутрішніх проблем незадоволення суспільства станом охорони і недоторканності його важливих життєвих інтересів, а тим більше в зоні ризику опиняється саме існування суверенітету Української держави.

Правомірно виникає запитання: чи досліджувалися за минулі 15 років правовою наукою питання про те, яку роль відіграє право у політичному житті суспільства? Чи має залишатися ортодоксальна аксіома: політика є основним джерелом визначення змісту права і закону?

Перше місце на сьогодні займають інтереси суспільства щодо Договору про встановлення миру на Донбасі і припинення військових дій проти України заради збереження кожної людини, адже щоб вижити, суспільству приходиться на допомогу не тільки держава, а й сила оптимізму, і тому, як і в минулі часи історії, важкі випробування долаються суспільною єдністю, непохитними інститутами держави (національним суверенітетом, конституційним ладом, конституційними цінностями та принципами демократичного державного устрою тощо). Складне життя народу неможливо пройти без прояву волі людей, оскільки суспільство здатне подолати цей найскладніший період національного самозбереження.

За цих умов активно проявляється ідея верховенства національної правової ідеології, яка побудована на принципах становлення та розвитку демократичних засад, традицій і цінностей громадянського суспільства, утвердження його верховенства права та європейської орієнтації українського народу як дієвого суб'єкта створення правових засад свого утвердження, соціальної орієнтації індивідів на шляху формування правової держави.

Професор М.П. Недюха у своїх наукових працях досить ґрунтовно підійшов до змістовного виявлення специфіки правової ідеології українського суспільства, і його висновки об'єктивно ві-

дображають, наскільки важливо враховувати суспільні потреби у цьому контексті.

Вони також становлять відправну теоретико-методологічну базу процесу зростання потенціалу правової самосвідомості суспільства щодо всіх інститутів Української держави [1, с. 48–78].

Зазначене дає підстави поставити в перший ряд реальне досягнення впливу українського суспільства на державотворчий процес, виявити зміст ідеї «відкритих можливостей» участі народу у нормотворчості держави і впливу на зміст та спрямованість вітчизняної правової системи, оскільки національні інтереси все більше відіграють вирішальне значення у забезпеченні обраної історичної перспективи, яка отримала юридичне закріплення Законом України від 07.07.2019 № 2680-VIII у змінах до Конституції України (преамбула, ст.ст. 85, 102 та 116) щодо визначення стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору [2].

Таким чином, зазначені ознаки дозволяють визначати можливість застосування не тільки намірів, а й міри втручання суспільства у модернізацію правової системи (наприклад, медичного та інформаційного права як підгалузі адміністративного права) і зростання динаміки поширення правової ідеології, оскільки вони характерні для соціальної мобілізації громадян.

Важливо зазначити, що це створює гарантії відображення у праві світоглядних, морально-етичних і правових установок суспільства, менталітету українського народу, який повинен мати реальні можливості встановлювати або санкціонувати загальнообов'язкові правила (норми), що утверджують міру свободи і демократії у країні.

Проте щоб об'єктивно і цілеспрямовано, з позицій науково-методологічного потенціалу аналітичних засобів у конституційному праві, підійти до виявлення тенденцій впливу суспільства на формування права і його реалізацію в соціальній реальності, важливо враховувати у правовому житті держави суспільні інтереси як національні орієнтири та визначальні за-

сади конституційного спрямування у розробці концепцій і теорій в онтологічному виділенні теорії сучасного політичного життя України¹.

З цієї позиції кожен дослідник права визнає необхідність, насамперед, встановлення системоутворюючого чинника – своєрідної «гранітної» основи у формуванні основних і додаткових елементів або ланок національної правової системи. Критичним для правознавства, як стверджує у своїх дослідженнях професор О. Петришин, є те, що «... система норм права будується (переважним чином) на формуванні інститутів представництва та охорони прав і свобод людини та громадянина» [3]. Такий підхід принципово важливо враховує суб'єктивні права учасників правовідносин, але академічна думка має поглиблювати зміст критеріїв об'єктивного права, що концептуально обумовлює вихід на перший план значення суспільних інтересів, які мають соціальний пріоритет.

Суспільні інтереси для кожного закону мають значення не тільки як загальний принцип створення норми права (закону), критерії її соціальності, а й, безперечно, мають служити і бути дієвим нормативним узагальненням найвищого рівня, оскільки у такому разі норма закону набуває вищої «концентрації» легітимності. Досить оригінальним з цього приводу є вислів судді Верховного Суду Республіки Ізраїль М. Чешіна: «Закон без такого якоря схожий на будинок без фундаменту, позаяк він не може встояти без нього, так само і закон, який спирається сам на себе, схожий на повітряний замок» [4, с. 279]. Разом із тим, правознавство, як наука і практика, не визначило остаточно навіть в етимологічному значенні таких понять, як «правова ідея» та «правовий принцип», і тому деякі автори стверджують, що принципи є ідеями, як «інтелектуальні духовні засади права». За такою позицією криється змістовне поєднання різних понять. Автори

¹ Інтерес як загальне поняття визнається конституційно-правовою наукою щодо прагнення особи, яка наділена конкретним суб'єктивним правом, що активується і підтримується зміною та новизною. Це визначення в контексті права не є конкретним суб'єктивним правом, проте не суперечить праву як такому.

такого підходу використовують можливість характеризувати принципи як ідеї, що стали «вимогами у процесі їх історичного розвитку». Тому теорія права знецінюється занадто абстрактними висновками деяких вчених як носіїв таких поглядів, адже пропонується підпорядкування права велінням справедливості в тому вигляді, як остання розуміється у певну епоху й у певний момент. Мабуть, доцільно звернути увагу на праці професора С. Погребняка, де він стверджує, що принципи права проявляють себе «саме через діяльність юристів» [5, с. 217].

Не виключається, що подібна абстрактність у правознавстві викликає для практичних потреб малоприсадибність і плутанину у реалізації основного призначення права, коли його мета має завжди досягати нормативного регулювання суспільних відносин. Досить вагомим аргументом у створенні, насамперед, нових підходів у формуванні теоретичної бази для усвідомлення, наскільки вагомим є і залишається напрям впливу суспільних інтересів на правову політику та правове регулювання в державі, є практика. Чи не тому, як наслідок несистемного, політично доцільного законотворення, відбуваються аномалії, суспільні конфлікти, протистояння народної волі і владних політичних сил, у разі коли ігноруються не тільки загальні, а й специфічні соціальні чинники виникнення норм права в галузях законодавства?

Важливо відзначити, що без прямої орієнтації на суспільні інтереси та потреби людини вчиняються, зокрема, акти «деградації законодавства» органами правосуддя. В останній час таке становище припинення конституційних принципів, прав і свобод людини дуже боляче відбивається на інтересах суспільства. Можливість внести в акти правосуддя критерій конституційності належить єдиному органу конституційної юрисдикції, який спрямовує свої повноваження на перевірку відповідності Конституції України актів органів державної влади, також у цю сферу мають включатися й акти правосуддя. Завданням Конституційного Суду є досягнення різноманітних цілей, і вони об'єднані загальними засадами верховенства права, загальною корисністю та приписами Конституції України. Проте суспіль-

ні інтереси не мають своєї юридичної форми, яка б дозволяла встановлення правових зв'язків із судовою владою, оскільки у багатьох законах це не передбачено. Судова влада, на відміну від законодавчої і виконавчої, закладає і здійснює у своїх актах надані Конституцією України і законами України владні повноваження з високим ступенем примусу, і в цьому вона докорінно відрізняється від інших суб'єктів єдиної державної влади. Очевидно, що інтереси суспільства, права і свободи людини належать до конституційних пріоритетів і мають вирішальне значення, коли відбувається неправильне (на розсуд суддів), свавільно викривлене застосування повноважень суддями, що в той же час може призвести до небажаних наслідків негативного характеру для інтересів суспільного масштабу.

Замислимося над тим, що за фактами неприйняття суспільством так званих актів, судової легковажності слідчими, суддями у дійсності виходить так, що судова влада своїми рішеннями часто ігнорує суспільну мету права та законні інтереси громадян, оскільки вона не зобов'язана з'ясовувати їх значення при здійсненні самостійного правосуддя. Виходить, що суди навіть не намагаються перевіряти при постановленні своїх рішень, дотримуючись за принципом *in concreto* настання наслідків, а скоріше вдаються до принципу судового контролю *in abstracto* щодо збалансованої сумісності Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод та правового змісту законів України. Фундаментального значення для правової системи набув виявлений смисл «відмінного закону» та законного інтересу. На цьому наголосив Конституційний Суд України у Рішенні у справі про охоронюваний законом інтерес (рішення КСУ від 4 грудня 2004 року № 18-рп/2004 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 ЦПК України).

Характерним прикладом із судової практики є відповідь на закріплення найпершого завдання судів – правильно віднести юрисдикційний спір за предметною, територіальною та компе-

тенційною підсудністю, коли необхідно виходити із сутності права, інтересу, за захистом якого суб'єкт права звертається до суду, маючи пряму обумовленість права на захист метою звернення.

У теорії конституційного правосуддя встановлена дефініція, що за змістом у зазначеному Рішенні Конституційного Суду України розуміння «законодавчого інтересу передбачає гарантування й охорону державою і відбиває лише легітимне прагнення свого носія, обов'язкове для іншої сторони, зокрема, у правосудді».

Якщо цей критерій у судовій практиці зневажається, суспільний інтерес втрачає своє призначення у досягненні збалансованості, справедливості та пропорційності у постановлених судових актах. Щоб підтвердити й обґрунтувати актуальність самої проблеми, наведемо такий характерний приклад судової практики.

Відомий дослідник судової аналітики «ЮГ online» зазначив, що рішенням Великої Палати Верховного Суду від 29 лютого 2019 року спір про скасування державної реєстрації ОСББ не є спором у сфері публічно-правових відносин, навіть якщо він виник у зв'язку з протиправним внесенням до реєстру суб'єктом владних повноважень запису про проведення державної реєстрації юридичної особи. «Як це могло статися у Верховному Суді?» – запитують правознавці. Водночас зазначений спір не є таким, що виникає з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин або у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності. Натомість ідеться про абстрактну можливість брати участь у конкретних правовідносинах. Хіба може найвищий суд у системі судоустрою України, який зобов'язаний досягати єдності судової практики в порядку та у спосіб, визначені процесуальним законом, дозволяти собі вчиняти інше проти здорового смислу у правовому сенсі? Адже щодо подібних категорій справ, які розглядаються судами як юрисдикційні спори, насамперед, є вирішення спорів, коли присутній не тільки приватно-правовий, а й суспільний інтерес. Для прикладу слід послатися, зокрема, на: спори з державним реєстратором щодо прав на нерухоме майно, де оскар-

жуються його реєстраційні дії; земельні спори з органами місцевого самоврядування як суб'єктами владних повноважень чи господарюючими суб'єктами; спори з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб; спори з організації та проведення суб'єктами владних повноважень публічних закупівель тощо. Під час вирішення таких спорів можуть оскаржуватися владні управлінські рішення, дії, а також бездіяльність відповідного суб'єкта владних повноважень. Однак такі рішення, дії чи бездіяльність у будь-якому випадку можуть стосуватися майнового інтересу або обов'язково впливатимуть на майнові права особи-позивача. Правомірно виникає запитання: чому Верховний Суд обминає дослідження й узагальнення практики у судових спорах, коли присутній особливий суспільний інтерес, адже серед суддів чимало вчених-юристів?

Таким чином, суб'єкту права у спорах із державним реєстратором під час визначення юрисдикції спору необхідно виходити із суті права/інтересу, за захистом якого він звертається до суду, а також мети звернення з позовом².

Процесуальне законодавство не визначає юрисдикційну належність такого спору. Тоді як розуміти висновок у Постанові від 20 вересня 2018 року у справі № 813/6286/15, коли Велика Палата Верховного Суду зауважила, що подібні спори найбільш наближені до спорів, пов'язаних із діяльністю або припиненням діяльності юридичної особи? Отже, цей спір має вирішуватися за правилами господарського судочинства, незалежно від суб'єктного складу, за місцезнаходженням юридичної особи [5].

Ми не випадково намагаємось юридично коректно вказати орієнтири подолання сумнівного правозастосування органами судової влади, оскільки в юридичній літературі автори все частіше посилаються на те, що з позицій доктринального вчення існують досить вагомі аргументи того, що рішення і висновки Конституційного Суду України та постанови Верховного Суду судді вважають джерелами нормативно-правового ре-

² Див.: yur-gazeta.com/print.php?material=5808&type=articles

гулювання. На наш погляд, така позиція навряд чи має достатньо обґрунтування. Особливо актуальними у цій сфері стають судові справи, в яких вирішуються спори в порядку статті 15 ЦПК, які виникають із залежних відносин між фізичними особами та суб'єктами владних повноважень.

Юридична аналітика свідчить про таке. Зокрема, це стосується позовів про визнання недійсними рішень органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо видання дозволу на виготовлення (розробку) проекту землеустрою на відведення земельної ділянки, вирішення інших питань, які відповідно до закону необхідні для набуття та реалізації права на землю; про надання чи передачу земельної ділянки у власність або користування чи невирішення цих питань, припинення права власності або користування землею (ст.ст. 116, 118, 123, 128, 131, 144, 146, 147, 149, 151 ЗК та ін.), крім спорів, передбачених частиною 1 статті 16 Закону України від 17.11.2009 № 559-VI «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності»; про цивільну відповідальність за порушення земельного законодавства (ст.ст. 210, 211 ЗК); про повернення самовільно зайнятих земельних ділянок (ст. 212 ЗК). Чи достатньо на сьогодні конкретних наукових обґрунтувань, щоб вважати, що юридична теорія судового права взмозі пояснити, яким чином суди мають виходити з того, що критеріями відмежування справ цивільної юрисдикції від інших, по-перше, є наявність у них спору про цивільне право (справи за позовами, що виникають з будь-яких правовідносин, окрім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства); по-друге, суб'єктний склад такого спору (однією зі сторін у спорі, як правило, є фізична особа) [6, с. 41].

Наведені приклади із судової практики, як свідчить аналіз, підтверджують звернення до вчених-юристів про необхідність розробки принципово нових підходів до розуміння понять

«закон» та «законний інтерес», оскільки судова влада не може конкурувати з Верховною Радою, тому що негайно це може сприйматися як політична категорія. Ідеться про законотворчу активність у напрямі орієнтації законодавця на інтереси суспільства. Сподіваємося, що юридична наука не залишить цей заклик без уваги. Багато хто з вчених обережно поставиться до такої постановки питання, і вони матимуть рацію, коли вирішать заперечувати такі запитання: які інститути соціології, лабораторії фахівців-юристів потрібно створити, щоб виявляти хоча б гостро існуючі інтереси суспільства і формулювати у посланнях до влади такі пропозиції від суспільства щодо правового врегулювання? Замовчування цієї проблеми означало б втрату довіри суспільства до наукових висновків. На перший погляд, з боку громадян ця проблематика може вирішуватися у вигляді страйків, непокори органам державної влади, протестів масового характеру тощо. Але мудрі політики ставлять таке запитання: чи слід не звертати увагу на людей, ігнорувати гноблення й очікувати іншої реакції? Конфлікти та агресія проти народу завжди призводили до трагічних подій.

Саме тому варто наголосити, що вкрай неправильно, коли політика спирається на тимчасову силу змушення і доводить до протистояння з владою, хоча існують переговори і домовленість як очевидні речі суспільного значення. Адже існуючий апарат чиновників не бажає, поки йому належить влада, зважати на суспільні інтереси. Якщо глибше замислитися над змістом статті 38 Конституції України, стає очевидною обов'язковість наближеним радникам негайно доносити до очільників органів управління про суперечки, в яких присутній антагонізм.

Хіба складно зрозуміти, що суспільство рішуче закликає владу до діалогу? І це цілком прийнятний шлях – через закон врегулювати суспільні відносини, які загрожують життєдіяльності цілих верств населення країни. Хіба потрібно, наприклад, у сучасний період ігнорувати питання з «виживання народу» при штучно обрахованих комунальних тарифах, коли рівень зарплат, пенсій громадян не задовольняє прожитковий мінімум?

Хіба потрібна якась ексклюзивна модель збереження права українського народу на землю, яка «годує своїми неймовірними запасами родючості» не тільки українське суспільство, а й багато країн, куди дозволено експортувати національну продовольчу продукцію? Ось тут і народжується зрозуміла юристам і філософам відповідь по суті. У відносинах держави як законодавця і суспільства має бути порозуміння того, що ключове завдання – враховувати групову (суспільну) психологію, і це найефективніше має відчувати правова політика, щоб формуватися з урахуванням колективних інтересів та суспільних потреб. Мабуть, доречно відзначити, що необхідно розрізняти правоспроможність норми права (закону) і правовідношення як своєрідну правову матрицю належної поведінки, що є «проекцією» правової норми (чи іншого належного стандарту у структурній площині) [6, с. 50].

На думку вчених публічного права, стає очевидним обов'язок суб'єктів звернути увагу на одну суттєву обставину. Професор Н.С. Кузнецова, як представник цивілістичної науки, на наш погляд, займає досить слабку позицію, коли віддає переважну прихильність суб'єктивному праву та інтересам особи у сучасному цивілізованому суспільстві. Але правові імпульси групових (суспільних) інтересів швидше формулюють волюву поведінку людей, здатних отримувати соціальну санкцію на зміни у внутрішньому житті держави і країни. Так у реальному житті виникає потреба суспільства створювати власні проєкції правових норм для належної суспільної солідарності, спираючись на цей динамічний чинник. Якщо оцінити сучасний стан проведення правових та інституціональних реформ, можна побачити, що влада, представлена Президентом України і парламентом, скоріше нагадує корисливе зовнішнє управління банків і олігархічних корпорацій, яке скеровує прийнятну для них «матрицю двох суб'єктних структур: *imperium* (публічну владу) і *dominium* (приватні права та інтереси). Уявлення про владу народу стає все більш символічним, коли ця влада нале-

жить індивіду як носію суспільного інтересу і позбавлена реального впливу на *imperium*.

За таких обставин реальна «влада грошових ресурсів» дозволяє поєднувати владну компетенцію двох суб'єктів – парламенту і президента (уряду), коли їх право формувати правову політику для розвитку країни може непомітно призвести до повного ігнорування суспільства, інститутів демократії тощо. Для ілюстрації можна навести приклад, коли закон як основу суспільного правопорядку вже не можна вважати абсолютною істиною, оскільки найважливіша суспільна і державна проблема, яка виникла в Україні, виходить за його межі у цей історичний період. Це проблема упорядкування обігу та продажу земель сільськогосподарського призначення. Від кого залежать врахування і задоволення суспільного інтересу і хто вирішує цю проблему, коли закон був прийнятий парламентом і володарем земель без волевиявлення народу, став наділений владою *imperium*, отже його можливості стали більшими, ніж вимога політиків і суспільства в цілому. Чому досі штучно гальмується процес розробки Закону «Про Всеукраїнський (земельний) референдум» і як з'ясувати у такий спосіб суспільну волю головного за Конституцією суб'єкта – *dominium* – про продаж землі, коли вона є об'єктом власності всього українського народу (ст. 13 Конституції України)?

Виходить, що право колективної (суспільної) волі народу, яке декларовано в Конституції України, протиставляється в сучасному політичному житті абсолютному праву саме публічної влади, яка піклується скоріше про інтереси певних осіб, у яких накопичений великий обсяг капіталу (багатства), і через закони реально для них відкривається можливість досягнення своїх інтересів проти волі суспільства, зокрема щодо земельної реформи і введення режиму продажу землі як звичайного товару. Отже, за таких умов неможливо заперечувати, що відбулося ослаблення держави. Хіба потрібна така політика, яка формується проти суспільних інтересів? У наукових джерелах національного конституційного права можна побачити єдину

позицію, що за відсутності демократії як умови панування права верх бере абсолютне право (як ми це пояснили), яке існує над суспільством. А що тоді залишається у нього?

За відсутності Суспільного Договору між народом і владою (за прикладом у формі Конституційного Договору 1995 р.) публічну владу і народ пов'язує конституційний смисл принципу, коли правова держава у цей період втрачає своє призначення. Чому таке відбувається? Право *imperium* не має ані строку, ані умов, і тому вона вимагає застосування примусу. Гноблення суспільних інтересів породжує агресію проти публічної влади, адже інтереси мають захищатися самим суспільством, яке не згодне з тим, що інтереси народу опиняються на другому місці, тому що перетворюються і стають банальною декларацією. Чи можна у такому разі розраховувати на поновлення принципів верховенства Конституції України і суверенного народовладдя? Чому у такому разі умови життя громадян України надалі погіршуються і в сучасній політиці «правова держава» втрачає свій сенс, навіть досягнувши рівня «конституційної держави»?

У трьох лекціях, які прочитав професор Леон Дюгі у Парижі в аудиторії Вищої школи соціальних наук (1862 р.) на тему «Суспільство, особа і держава», він акцентував увагу на визначенні суб'єктивного права особи, яка має свою владу проявляти через власну індивідуальність, яким би не був носій цієї влади – індивідуальним чи колективним. У цьому вчений вбачав необхідність з'ясувати, наскільки колективна воля могутніша за індивідуальну, маючи на увазі наукове визначення свого колеги Ієринга і його працю «Дух римського права», коли постало питання, а чим є взагалі право? Право у сучасній транскрипції – це інтереси, юридично захищені упорядкованим втручанням колективної сили. Ця формула потребує детальної інтерпретації (ми сказали лише по суті), але вона добре відображає історичну істину, оскільки означає, що в сучасний період відбувається те ж саме, як і багато років тому, оскільки за наявності всіх атрибутів обраної народом політичної влади, яка отримала і застосовує свою волю щодо права (приймаючи закони), вона і зараз

(президент, парламент) спирається на принцип обрання її більшістю виборців. Хіба враховуються сьогодні у діяльності влади інтереси суспільства?

Політологічна думка стверджує, що якщо раніше публічна влада належала окремим групам політичних «кланів», зараз державна влада знову демонструє свої негативні ознаки – піднятися над суспільством із характерними властивостями права (!) як неподільного, невідчуженого для панування через закони над суспільними інтересами. Змінився лише суб'єкт, якому дісталася державна влада, і знову у відносинах держави та суспільства вводяться механізми віддалення суспільства від прийняття особливо важливих рішень, позбавлення доведення й адекватного сприйняття оцінки владою реальних умов життя людини в Україні.

За таких обставин, як зазначають вчені-соціологи, цілком можливим стає поступовий перехід суспільства у стан «ослабленого інтелекту». Це породжує початок регресу власного виробництва, економічного спаду і прямої залежності від впливу ринкових умов праці та зовнішнього управління національними інтересами, як і реформами в Україні. Найбільш небезпечною обставиною є так званий «ефективний процес» організованої міграції продуктивних сил, як дешевої робочої сили, в інші країни або перетворення його в обслуговуючий контингент найманих працівників. Вихована й обдарована молодь без обмежень шукає собі кращу долю навчання та працевлаштування за межами України. Суспільству залишається миритися з «неправовими» законами, втратами конституційних гарантій у соціальній сфері та виконанням конституційного обов'язку держави піклуватися про добробут, культуру, науку, охорону здоров'я своїх громадян.

У теорії обґрунтування правової охорони і захисту потреб та інтересів суспільства вже знайшла своє місце нова теорія втрати конституційних гарантій, коли є замовлення на «невидні закони». Суспільство відчуло ще одну так звану теорію проведення медичної, сільськогосподарської та інших реформ і правового

регулювання у стані «турборежиму» на утилітарній та раціоналістичній основі. Звідси, невідомо від кого запозичений, у Верховній Раді України відбувається законодавчий «турбопроцес».

Наведені міркування можна підтвердити нашим аналізом законотворчої практики парламенту дев'ятого скликання. За кількістю у короткий період другої сесії парламенту у 2019 році (за 4 місяці роботи), коли суспільство вимагало невідкладного прийняття законів проти політичної корупції, було розглянуто понад 340 проектів актів законодавчого регулювання суспільних відносин, внесено дев'ять проектів змін до Конституції України і два законопроекти було відхилено у конституційному правосудді щодо їх невідповідності окремим положенням статей 157 та 158 Основного Закону України. Серед вказаної кількості законопроектів лише окремі були вмотивовані суспільними інтересами, коли відповідно правове регулювання дає можливість встановити юридичний зв'язок прав і обов'язків, формулює і закріплює доведений до органів державної влади їх обов'язок застосовувати волю владних суб'єктів права, обумовлену поняттям конституційної «прийнятності». У таких відносинах беруть участь не конкретні особи, а тільки визнані суспільством громадські і політичні об'єднання, політичні фракції у парламенті тощо.

Як тільки законодавець опинився «відірваним» від політичних обов'язків та суспільних інтересів, з'явилася можливість для представників народного волевиявлення відчуті ідеальні умови приймати будь-які рішення в атмосфері відсторонення від конституційно-правового критерію відносин юридичної (конституційно-правової) відповідальності. Хіба можна без санкцій суспільства поновлювати гральний бізнес із мотивацією отримання податків для бюджетних цілей? Чому так швидко в парламенті вирішальну роль стали відігравати інтереси партій та їх очільників? Хіба не відчувається ігнорування та деформація у прийнятті правових актів проти конституційного обов'язкового погодження з принципами верховенства права, обов'язковості держави бути відповідальною перед суспільством?

Для розуміння такої негативної правової ініціативи, яка надходить від владних суб'єктів (президента, уряду, органів виконавчої влади), на початку роботи парламенту дев'ятого скликання слід назвати один із прийнятих Законів України від 19.09.2019 № 117-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо переважання влади». Низку внесених поправок ніяк не можна назвати суспільно корисними, оскільки порушення прав і свобод громадян, самочинність суб'єктів владних повноважень та інші нововведення значно погіршили правовий статус членів суспільства, зокрема у сфері трудових правовідносин. Ось чому, на наш погляд, інтереси суспільства залишаються на другому плані, і це відчуває громадянське суспільство, яке дедалі стає зрілим і потужним опонентом державній владі. Тому небезпідставно суспільство занепокоєне реальною загрозою, коли знову відчувається непохитна воля реакційних сил – прихильників на шляху проти Конституції, які намагаються поновити наближення автократії як сутність і форму повернення до минулих часів панування державної влади. У Конституційному Суді України високий потенціал суддів здатний критично оцінювати «раціоналізм» наступу слабо компетентних у конституційному праві «вчених-юристів», які схильні виправдовувати зміни до Конституції, впровадження законів, що розробляються за правилами групової психології раціонального підходу до обмежень прав і свобод людини (з поясненнями економіко-соціального спаду, небезпечної дезінформації, утиску свободи слова та ін.).

Свого часу видатний син Франції – Жан Поль Марат, якого називали «другом народу», відзначав, що «прийде час – і суспільство згадає про тих, хто служив владі проти інтересів суспільства...». Конституційне правосуддя вже позбулося негативних проявів, коли «особиста політика» одного з керівників суду ігнорувала безспірне визнання надалі авторитету всього складу Конституційного Суду України. Тому закономірно, що після певного періоду подій боротьби суддів за право у 2019 році відбулося проведення спеціального пленарного засідання

Конституційного Суду України щодо звільнення з посади судді – на той час Голови Конституційного Суду України – і прийняття у подальший час відставки одного з найсправедливіших і найпринциповіших його суддів. Ситуація нормалізувалася, і склад Суду продовжує допомагати суспільству відстоювати його законні інтереси і права.

II. Суспільні інтереси нівелюються державною владою через право

У попередніх наведених відповідях щодо наукового аналізу важливих для суспільства проблем не було можливості повною мірою через суспільні інтереси розкрити зв'язок та взаємообумовленість права і політики, тому не можна було одразу системно побачити, яку роль відіграють інтереси суспільства у визнанні і захисті природних та позитивних прав людини. Отже, проблема залишається не вирішеною у законотворчому процесі при формуванні права, що нагадує боротьбу «сильних проти слабких». При цьому такий порядок підкореності нагадує більш схожий на те, куди спрямована влада «сильної меншості», тобто держави проти більшості (суспільства), «в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості». Як тоді слід оцінювати право і його здатність впливати на політику, коли про це наголошується у статті 23 Конституції України? Народ має схильність перебувати під впливом віри у політичні ідеали демократії, що у свою чергу породжує свідомість постійних компромісів і по суті з власної волі розмежовує суспільство і державу. Тому в сучасному політичному житті України відбувається досить складний без суттєвих перемог на користь народу процес його боротьби за право (!) за наявності багатоманітності особистих інтересів людей, коли політична наука ще вказує на загрозу реальної появи підстав існування режиму особистої влади, що не створює умови органічної єдності з інтересами народу.

Суспільні інтереси все більше відображають залежність людей від умов свого добробуту, що визначається економічним станом у країні. Така взаємозалежність диктує політичні форми як результат боротьби за владу, і тому право зрештою стає державною ідеологією, коли закон стає над правом, а держава над суспільством. Мимоволі напрашується висновок, який має реальне підґрунтя: маючи таку соціальну реальність, необхідно обмежити наше бажання поглиблювати дослідження. Чому це слід зробити? Як відомо, жити в суспільстві і бути вільним від нього неможливо, як і жити в умовах державної влади та бути вільним від неї. Цей внутрішній зв'язок сформувався у результаті соціального досвіду, який підтверджується наукою конституційного права з висновками про те, що послаблення демократичних інститутів, як і перехід до виключно ринкового суспільства, відбувається тоді, коли проголошення правової і соціальної держави супроводжується перебудовою і реформами, які погіршують становище більшості населення країни. Отже, влада має завжди рахуватися з обставинами, коли потрібна рішучість у подоланні утиску інтересів членів суспільства. Але цього не відбудеться.

Слід відзначити, що в Конституції України досить незрозумілими у сучасній політиці виглядають верховенство і провідна роль рішучості у діях суб'єктів конституційного права народу (ч. 1 ст. 5) і держави (ст. 6), які взаємообумовлені їх конституційним статусом. Тому, аналізуючи здатність органів влади діяти в інтересах суспільства, власне таку можливість вже має певною мірою сам народ, оскільки не можна допускати, щоб права «суверена – народу» могли бути узурповані державою, її органами і посадовими особами. Йдеться водночас про його правосуб'єктність, коли за статтею 13 народне волевиявлення підмінюється конституційним правом здійснювати владоспроможність органами публічної влади діяти від імені українського народу як власника (володіння, розпорядження й управління). Мабуть, для виправдання такої конституційної парадигми, досить зручної для держави та її органів, створена правова аб-

стракція, коли народ, який політики іменують «спільнотою людей», має через закони вирішувати основні політичні проблеми українського суспільства. Проте наука правознавства у багаточисленних публікаціях сформувала доктрину про те, що права народу конкретизуються через права і свободи людини та громадянина, обминаючи органічний зв'язок держави з інтересами всього суспільства. Для розуміння в умовах реалій України є приклади забезпечення реального суверенного суб'єкта права – народу. Зокрема, у Конституції США закріплено право народу: «У випадку якщо будь-яка форма правління стає згубною ... народ має право змінити або скасувати її» [9, с. 218]. У найближчі роки Українська держава може знаменувати важливий крок на шляху оновлення права народу на нову політичну реальність. Інтереси народу – це інтереси реального суспільства (класу, нації, народності, верстви населення тощо), яке проживає в одній країні і має право на власну незалежну державу. Вона створюється через суспільні інтереси громадянського суспільства як найвищої форми організації народу у новітній інтерпретації народоправства.

Разом із тим, важливим для науки і практики є визнання феномена нерозривної єдності народу і держави в українському суспільстві, оскільки у них не повинно бути різних інтересів, різних цінностей, які сформували вільну країну і будують правову державу. Цей феномен звертає на себе увагу як невідкладна проблема спільних інтересів у реальному політичному житті у досягненні балансу між вказаними суб'єктами. Але це, на жаль, ще не встановлено, його потрібно досягти спільними зусиллями.

Демократична держава і народ мають розвиватися самостійно, проте фактичне верховенство над ними належить президенту, уряду та іншим суб'єктам владних повноважень, а тому це гальмує загальний демократичний процес. Ще більше цей процес не досягає узгодження інтересів суспільства із законами, що залежить, у першу чергу, від політичної волі вказаних суб'єктів, які надмірно контролюють і через право фактично

приспосовують, а не задовольняють інтереси суспільства заради кращого життя людини.

Під час останніх подій у країні після виборів Президента і парламенту влітку 2019 року було оприлюднено реакцію влади в особі Президента України, коли акцент був визначений у задекларованій програмі ефективного народовладдя як зобов'язання щодо виконання волі народу як суб'єкта вищої суверенної влади. Проте динамічний процес прийняття законів у Верховній Раді у так званому «турборежимі» – це «найбільший успіх» проти інтересів більшої частини суспільства у прагненні державної влади за будь-яких умов провести реформи, зокрема у сфері землекористування, і визнати земельні ресурси держави об'єктом «купівлі-продажу». Разом із тим, інтереси суспільства, задекларовані у програмі Президента України, як маніфесті передвиборчих бажань з'ясувати волю народу, передбачають єдино правильний шлях – проведення Всеукраїнського земельного референдуму, що було офіційно оголошено. Одним зі способів осмислити готовність суспільства підтримати законодавчу ініціативу влади щодо продажу землі є застосування ефективної форми виявлення інтересів суспільства, і тоді влада за будь-яких умов та за її «політичним обов'язком» (ст. 19 Конституції України) повинна провести референдум, але цьому заважають впливові сили у політиці, не усвідомлюючи наслідки ігнорування волі виборців.

Парадокс полягає в тому, що статус президента з позицій його конституційних гарантій забезпечення волевиявлення народу не допускає можливість відмови від заявленого публічно політико-правового наміру. Проте проект застосування організації референдуму відсутній, і замість нього в парламенті через «псевдополітичну волю», без з'ясування народного волевиявлення було вирішено долю закону про продаж землі сільськогосподарського призначення.

Для наукового пошуку відповідей на подібні складні проблеми практики існує дуже велика низка запитань. Чому цей процес невизначеності досі не знайшов повноцінного теоретичного осмислення? Важливість і наукова актуальність питань, які ви-

кладені як дискусійні для практики, передбачають необхідність продовжити їх поглиблений аналіз. Отже, правову науку важливо оцінювати з тих позицій, наскільки вона своїм аналізом і пропозиціями вказує на те, який спосіб органи державної влади мають обрати, щоб правильно розуміти процеси конституційного руху суспільства до захисту своїх прав та законних інтересів.

Висновки

1. Аналізуючи роль суспільних інтересів у формуванні національної правової системи, відзначимо їх здатність розширити можливості взаємодії громадянського суспільства із законодавчим органом та конституційним правосуддям. Але ця доктрина повинна стати у такому разі новою концепцією суспільного пріоритету. В першу чергу, наукове осмислення виявило механізм сприйняття можливості розробити, задіяти та врахувати державою об'єктивні умови, в яких суспільні інтереси стають фундаментом ефективного законодавства. Вони враховуються за принципом суспільної важливості у подальшому правозастосуванні в реальній практиці. Це підкреслює політико-правове значення відтворення суспільних інтересів у правових нормах у сучасний період, що виступає одним із необхідних самостійних джерел у правотворчому процесі, оскільки кореляція їх на політику держави має створювати норми-регулятори як конституційну цінність суспільного значення.

Зрозуміло, що законодавець має право застосовувати інтерпретацію спільних ідей, поглядів, теорій, але важливо, що таким чином політика не може обходити або поглинати суспільні інтереси, відсторонюючись від їх головної мети – перенести у сферу правового регулювання статус громадянського суспільства, права і свободи людини та громадянина. Суспільство має вводити у правотворчість найголовніше – інституціональні цінності демократичної, соціальної держави. Використання цих доктринальних підходів дає можливість через суспільні інтереси залучати у позитивне право принципову потребу методологічно правильно шукати для позитивного права фундамент у природному праві, у сфері відносин, побудованих на конституційних принципах та цінностях. Цей висновок концептуально є спрямованою правовою позицією, яка

була переконливо сформована екс-суддею Конституційного Суду України М.І. Мельником у справі внесення змін до статті 85 Основного Закону України від 29.10.2019 № 3-в/2019 відносно неприйнятності введення додаткових консультативних, дорадчих та інших органів Верховної Ради України. Його мета у цьому була застережною. Надмірне розширення конституційно-правового регулювання призвело б до зникнення межі між волею народу, закріпленою в Конституції України, та рішеннями органів державної влади, викладеними в актах нижчої юридичної сили. Така ситуація похитнула б і без того не надто виразну систему юридичних пріоритетів, яка так довго вибудовувалася в Україні [10].

Отже, автор підкреслює особливе значення доктринального підходу до науково-філософської та конституційно-правової теорії, оскільки це вчення ще недостатньо глибоко і всебічно забезпечено уявленнями про суспільні інтереси як пріоритетне джерело особливого значення у формуванні норм права.

2. У контексті суспільних інтересів є підстави стверджувати про дієвість прояву українським суспільством потенціалу його правової самосвідомості, оскільки національні інтереси поступово звільняються від подальшого зовнішнього копіювання та управління. Суспільство повинно нарешті зрозуміти, що Україна не в змозі розвиватися за типом західних матриць правового регулювання. Наука пропонує відмовитися від політики «відкритих дверей» управлінської системи права.

Це означає, що праворозуміння ролі суспільних інтересів набуває нового смислу у теорії національного права, коли на засадах конституційного спрямування законодавець не в праві ігнорувати та відхилятися від курсу послідовного повернення до національних цінностей, які відображаються на правовій політиці. Створення норм права (законів) повинно враховувати в кодексах та законах конституційні орієнтири поєднання як публічних, так і приватних інтересів, що дозволяє досягати рівня швидких перебудов та самозбереження нашої країни на принципах самостійної державності.

У роботі обґрунтовується думка, що тільки пряма орієнтація на суспільні інтереси дозволить коригувати правову політику, створювати умови виконання правом досягнення мети та завдань політичних відносин, у яких вистачає плутанини з «політичним

життям» суспільства та конституційним обов'язком керівних органів і високих посадових осіб, які віддалені від конкретних справ поліпшення життя народу. Щодо суспільства, сучасне право у доктринальному розумінні визначається для теорії та практики як форма свободи, регулювання і гарантій реальних відносин, реальної міри цієї свободи. Прийшов час звільнитися від ілюзій кредитів та міжнародних запозичень. У разі закріплення у праві самостійності суспільних інтересів щодо державних (політичних) інтересів потрібне конкретне підтвердження владою нової політики, коли суспільні інтереси мають пріоритети над суб'єктивним приватним мисленням. Насамперед, на практиці все виглядає інакше, коли суспільство вимагає проведення всеукраїнського «земельного» референдуму, який має бути втілений у закон, а обов'язок Президента України на підставі статті 38 Конституції України – проголосити його з радикальними змінами за народною ініціативою.

Висновок про так звану «нормативність» рішень судів може стосуватися виключно Конституційного Суду України, оскільки його акти (правові позиції) можливо розглядати як співвіднесені з правом за критеріями «правових законів». Однак «загальне правосуддя» не стільки встановлює (підтверджує) право, скільки самостійно (як прецедентне право, про що зарано стверджувати з конкретних фактів і обставин) здатне претендувати на джерело вирішення спорів для судів та виконання судових рішень.

3. Важливою, на наш погляд, є науково-теоретична позиція у праворозумінні співвідношення таких категорій: «суспільні інтереси – право – політика». На противагу – намагання прихильників концепції «політичного пріоритету», коли владним структурам прийнято суспільні інтереси відносити за принципом правових ідеалів, які не збігаються з реаліями життя, а критерії політичної філософії претендують на всеобов'язковість, незаперечність і остаточність, які не пов'язані обмеженістю та прийнятністю (об'єктивністю). Зрозуміло, що в політичному сенсі функціонування органів законодавчої і виконавчої влади орієнтується на політичну волю політичних суб'єктів права, політичну відповідальність тощо, а воля українського народу, української нації, громад, як міра об'єктивності, як і раніше є проблемою, по суті відображаючи обмеження та умови, наскільки держава погоджується з існуванням громадянського су-

спільства. Досить повчальним для всієї державної влади залишається твердження великого філософа Ф. Ніцше щодо походження та пріоритету суспільних інтересів у людському вимірі життя: «Жити не зміг би народ, неспроможний оцінювати...» [11].

Conclusions

1. Analyzing the role of public interests in the formulation of the national legal system, we note their ability to enhance the opportunities for civil society to interact with the legislature and constitutional justice. First of all, scientific thinking has revealed the mechanism of perception of the possibility to develop, apply and take into account the objective conditions in which public interests become the basis of effective legislation, they are taken into account on the principle of public importance in the further implementation of law in real practice. This underscores the political and legal importance of the reproduction of public interests in legal norms in the modern period, which is one of the necessary independent sources in the right-creative process, since their correlation to the policy of the state has to create norms-regulators, as a constitutional value of public importance.

It is clear that the legislator has the right to apply the interpretation of common ideas, views. Theories, but it is important that in this way, politics cannot circumvent or absorb public interests, while moving away from their overarching goal – to transfer to the sphere of legal regulation the status of civil society, rights and freedoms of human and citizen. The most important thing in society is to introduce into law-making – the institutional values of a democratic, social state. The use of these doctrinal approaches makes it possible, through the public interest, to be involved in a positive law a fundamental need methodologically to properly seek a foundation for a positive law in natural law, in the sphere of relations based on constitutional principles and values. This conclusion is conceptually a directional legal position, which was convincingly formed by the Judge of the Constitutional Court of Ukraine M.I. Melnik, in the case of amendments to Article 85 of the Basic Law of Ukraine of October 29, 2019 No. 3-v/2019 regarding the introduction of additional advisory and other bodies of the Verkhovna Rada of Ukraine. His purpose in this was cautious. Excessive extension

of constitutional regulation would lead to the disappearance of the boundary between the will of the people enshrined in the Constitution of Ukraine and the decisions of state bodies, set out in acts of lower legal force. This situation would have shaken the already not-so-clear system of legal priorities that has been building up in Ukraine for so long.

Thus, the author emphasizes the particular importance of the doctrinal approach to scientific-philosophical and constitutional-legal theory, since these scholars are not yet sufficiently deep and comprehensively provided with perceptions of public interests as a priority source of particular importance in the formation of rules of law.

2. In the context of public interests, there is reason to argue for the validity of the Ukrainian society's potential for its legal self-awareness, since national interests are gradually exempted from further external copying and management by the type of "open door" legal framework of the administrative system of law.

This means that the understanding of the role of the public interest takes on a new meaning in the theory of national law when, on the basis of constitutional orientation, the legislator does not deviate from the course of national values reflected in legal policy. The creation of rules of law (laws) takes into account both public and private interests in the codes and laws, which allows to achieve a level of concentrated logistics.

The paper argues that only a direct orientation to the public interest will allow to adjust legal policy, create conditions for fulfilling the right to achieve the goal and tasks of political relations, which are confused with the "political life" of society and the constitutional duty of governing bodies and high officials, senior officials distant from the specific affairs of improving the life of the people. In relation to society, right in the doctrinal sense is defined for theory and practice as a form of freedom, regulation and guarantees of real relations, a real measure of this freedom. In the case of securing in the right of autonomy of public interests in relation to state (political) interests, a specific confirmation by the authorities that public interests have priorities is needed. First of all, in practice, everything looks different when society demands an all-Ukrainian "land" referendum, which should be implemented into law,

and the duty of the President of Ukraine to declare it on the popular initiative under Article 38 of the Constitution of Ukraine.

The conclusion about the so-called “normativity” of court decisions can be attributed exclusively to the Constitutional Court of Ukraine, since its acts (legal positions) can be considered as correlated with law by the criteria of “legal laws”. However, “common justice” is not so much establishing (confirming) the right, but independent on the specific facts and circumstances able to claim the source of dispute resolution for the courts and enforcement of judgments.

3. In our opinion, the scientific-theoretical position in the legal sense is important: “public interests – politics – law”. Efforts of supporters of the concept of “political priority”, when the authorities have taken the public interest to refer to the principle of legal ideals that do not coincide with the realities of life, and the criteria of political philosophy claim to be mandatory, indisputable and finite, which are not bound by limitation and acceptability (objectivity).

It is clear that in the political sense, the functioning of the legislative and executive bodies is guided by the “political will”, political subjects of law, political responsibility, etc., and the will of the Ukrainian people. Nations, communities, as a measure of objectivity, continue to pose a problem, in essence, reflecting the limitations and conditions on how much the state agrees with the existence of civil society. F. Nietzsche’s rationale for the passage and priority of public interests in the human dimension of life is still quite instructive for the entire state power: “People could not live, they could not evaluate...”.

Список використаної літератури

1. *Недюха М.П.* Правова ідеологія українського суспільства: монографія. К.: МП «Леся», 2012. 400 с.
2. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 9. Ст. 50.
3. *Петришин О.В.* Проблеми соціалізації права та соціологізації юриспруденції. Право України. 2013. № 9. С. 92.
4. Цит. за статтею С. Погребняк. Принципи права: доктринальні питання. Право України. 2013. № 9. С. 219.
5. *Погребняк С.* Принципи права: доктринальні питання. Право України. 2013. № 9. С. 217.

6. *Кузнецова Н.С.* Совершенствование механизма правового регулирования гражданских правоотношений. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10.11.2011). К.: Алерта, 2012. С. 50.

7. *Колодій А.М.* Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика. Право України. 2003. № 9. С. 271–287.

8. *Заєц А.П.* Концепція правової держави і верховенства права в українській правовій державі. Право України. 2013. № 9. С. 251–269.

9. Конституційний словник / В.В. Маклаков. М., 2001. С. 218.

10. Вісник Конституційного Суду України. 2019. № 6. С. 16.

11. Ніцше Ф. Соч. В 2-х томах. Т. 2. 1990. С. 52.

References

1. *Nedyukha M.P.* Pravova ideolohiya ukrainskoho suspilstva: monograph. K.: MP "Lesya", 2012. 400 s.

2. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). 2019. No. 9. S. 50.

3. *Petryshyn O.V.* Problemy sotsializatsii prava ta sotsiolohizatsii yurysprudentsii. Law of Ukraine. 2013. No. 9. S. 92.

4. Quotation by S. Pogrebnyak. Pryntsypy prava: doktrynalni pytannia. Law of Ukraine. 2013. No. 9. S. 219.

5. *Pogrebnyak S.* Pryntsypy prava: doktrynalni pytannia. Law of Ukraine. 2013. No. 9. S. 217.

6. *Kuznetsova N.S.* Sovershenstvovanye mekhanizma pravovoho rehulirovaniya hrazhdanskikh pravootnosheniy. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Kyiv, November 10, 2011). K.: Allerta, 2012. S. 50.

7. *Kolodiy A.M.* Hromadianske suspilstvo: Doktryna ta vitchyznyana praktyka. Law of Ukraine. 2003. No. 9. S. 271–287.

8. *Zaec A.P.* Kontseptsiya pravovoi derzhavy i verkhovenstva prava v Ukrainskiy pravoviy derzhavi. Law of Ukraine. 2013. No. 9. S. 251–269.

9. The Constitutional Dictionary / V.V. Maklakov. M., 2001. S. 218.

10. Visnyk Constitutsijnogo Sudu Ukrainy. 2019. No. 6. S. 16.

11. Nietzsche F. Soch. V 2 t. T. 2. 1990. S. 52.